

Krzysztof Wolski

Sprawozdanie z Międzynarodowego Kongresu pt. "Lo splendore della vita: Vangelo, scienza ed etica" Prospettive della Bioetica a 10 anni da "Evangelium vitae" (...) - Rzym 17-19 listopada 2005 r.

Studia nad Rodziną 9/2 (17), 167-172

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z Międzynarodowego Kongresu pt. „Lo splendore della vita: Vangelo, scienza ed etica” Prospettive della Bioetica a 10 anni da *Evangelium vitae* [„«Blask Życia: Ewangelia, Nauka i Etyka». Perspektywy bioetyki 10 lat po *Evangelium vitae*”] – Rzym 17-19 listopada 2005 r.

W dniach 17-19 listopada 2005 r. odbył się w Rzymie Międzynarodowy Kongres z okazji 10-lecia ogłoszenia przez Jana Pawła II encykliki *Evangelium vitae*. Kongres zorganizowany został przez Papieski Instytut Jana Pawła II Studiów nad Małżeństwem i Rodziną na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim oraz przez Papieską Akademię Życia.

Kongres, choć adresowany był przede wszystkim do specjalistów z zakresu bioetyki, to jednak zgromadził wielu uczestników – przede wszystkim studentów uczelni rzymskich oraz grono osób zaangażowanych w obronę i promocję życia ludzkiego z całego świata, którym bliskie jest nauczanie Jana Pawła II zawarte w encyklice *Evangelium vitae*.

Przed rozpoczęciem Kongresu, każdy z uczestników otrzymał szczegółowy program oraz teksty niektórych referatów. W kularach można było zapoznać się z materiałami promocyjnymi, folderami i książkami, udostępnionymi przez Instytut Jana Pawła II i Papieską Akademię Życia.

Trzydniowe obrady były podzielone na sesje wykładowe. W pierwszym i drugim dniu odbyły się dwie sesje, a w dniu trzecim jedna sesja. Po każdej sesji był wyznaczony czas na dyskusję, która była dobrze przygotowana poprzez zgłoszone wcześniej – na specjalnym formularzu – dopowiedzi lub pytania. Równie ważnym elementem Kongresu były rozmowy i wymiana doświadczeń w czasie przerw.

W słowie wprowadzającym do Kongresu, Rektor Uniwersytetu Laterańskiego, a zarazem Przewodniczący Instytutu Jana Pawła II Studiów nad Małżeństwem i Rodziną, Ks. Bp Prof. Rino Fisichella zacytował i rozwinął myśl Jana Pawła II z numeru 98. encykliki *Evangelium vitae* o „kulturze życia”¹. Po 10 latach od ogło-

---

¹ „Reasumując możemy powiedzieć, że postulowana tu odnowa kultury wymaga od wszystkich odważnego przyjęcia nowego stylu życia, którego wyrazem jest opieranie konkretnych decyzji – na płaszczyźnie osobistej, rodzinnej, społecznej i międzynarodowej – na właściwej skali wartości: na prymacie «być» nad «mieć»” (KDK 35; PP 15) i osoby nad rzeczą (LdR 13). Ten odnowiony styl życia domaga się także zmiany postawy – z obojętności na zainteresowanie drugim człowiekiem oraz z odrzucenia go na akceptację: inni ludzie nie są konkurentami, przed którymi trzeba się bronić, ale braćmi i siostrami, zasługującymi na solidarność i na miłość, wzbogacając nas samą swoją obecnością.

Nikt nie powinien czuć się wyłączonej z tej mobilizacji na rzecz nowej kultury życia: wszyscy mają do odegrania ważną rolę. Obok rodziny szczególnie doniosłe zadanie spełniają nauczyciele i wychowawcy. W dużej mierze od nich zależy, czy młodzi, wychowani do prawdziwej wolności, będą umieli zachować w sobie i szerzyć wokół siebie autentyczne ideały życia oraz kształtować w sobie postawę szacunku i służby wobec każdej osoby, w rodzinie i społeczeństwie.

szenia encykliki jest jeszcze wiele arogancji tych, którzy redukują życie do tzw. technik reprodukcyjnych promując relatywizm etyczny i indywidualizm. Jednak obrońcy życia winni skupić się na cierpliwym formowaniu nowej kultury życia wiedząc, że walka zesłała z poziomu religijnego na poziom antropologiczny. Ważnym punktem jest tu odniesienie do jakby „testamentu” Soboru Watykańskiego II z 27. numeru Konstytucji Duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*².

Pierwsza sesja, której przewodniczył Kard. Georges Cottier, teolog Domu Papieskiego była poświęcona bogactwu życia w świetle znaczeń biblijno-antropologicznych i nosiła tytuł: „Życie objawiło się” (1J 1,2). Jako pierwszy głos zabral Biskup Elio Sgreccia – Przewodniczący Papieskiej Akademii Życia, który podjął temat: „*Evangelium vitae* 10 lat po: antropologia daru życia”. Przypomniwał, iż po-

---

Także intelektualiści mogą wiele uczynić dla budowy nowej kultury ludzkiego życia. Szczególne zadanie mają do spełnienia intelektualiści katolicy, powołani do aktywnej obecności w środowiskach kulturotwórczych, w szkołach i uniwersytetach, w ośrodkach badań naukowych i technicznych, na polu twórczości artystycznej i refleksji humanistycznej. Czerpiąc energię dla myśli i działania z czystych wód Ewangelii, winni angażować się w służbę na rzecz nowej kultury życia poprzez swoje dokonania – poważne i udokumentowane, zasługujące na szacunek i zainteresowanie wszystkich. Właśnie w tej perspektywie ustanowilem Papieską Akademię «Pro Vita», której zadaniem jest «studiowanie podstawowych problemów medycyny i prawa, mających znaczenie dla promocji i obrony życia, zwłaszcza w ich bezpośrednim powiązaniu z chrześcijańską moralnością i wskazaniami Magisterium Kościoła, a także szerzenie wiedzy o nich i formacja w tej dziedzinie» (*Vitae mysterium* 4). Szczególny wkład powinny tu wnieść także Uniwersytety, zwłaszcza katolickie oraz Ośrodki, Instytuty i specjalne komisje bioetyki.

Wielka i poważna odpowiedzialność spoczywa na pracownikach środków przekazu: mają oni troszczyć się o to, aby treści przekazywane w sposób tak skuteczny służyły kulturze życia. Winni zatem ukazywać wzniosłe i szlachetne przykłady życia i poświęcać uwagę pozytywnym, a czasem wręcz heroicznym świadectwom ludzkiej miłości; z wielkim szacunkiem mówić o wartościach płciowości i miłości, nie akcentując tego, co oszpeca i poniża ludzką godność. Interpretując rzeczywistość, powinni unikać podkreślania tego, co może budzić lub podsycać uczucia czy postawy obojętności i pogardy wobec życia lub skłaniać do odrzucenia go. Przestrzegając skrupulatnie zasady wierności prawdzie, mają łączyć w jedną całość wolność informacji, szacunek dla każdej osoby i głęboki zmysł człowieczeństwa” (EV 98).

² KDK 27: „Poszanowanie osoby ludzkiej. [...] Sobór kładzie nacisk na szacunek dla człowieka: poszczególni ludzie winni uważać bliźniego bez żadnego wyjątku za «drugiego samego siebie», zwracając przede wszystkim uwagę na zachowanie jego życia i środki do godnego jego prowadzenia (Por. Jk 2,15-16), [...] przypominając słowo Pańskie: «cokolwiek uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, mnieście uczynili» (Mt 25,40). Ponadto wszystko, co godzi w samo życie, jak wszelkiego rodzaju zabójstwa, ludobójstwa, spędzanie płodu, eutanazja i dobrowolne samobójstwo; wszystko, cokolwiek narusza całość osoby ludzkiej, jak okaleczenia, tortury zadawane ciału i duszy, wysiłki w kierunku przymusu psychicznego; wszystko co ubliża godności ludzkiej, jak nieludzkie warunki życia, arbitralne aresztowania, deportacje, niewolnictwo, prostytucja, handel kobietami i młodzieżą; a także nieludzkie warunki pracy, w których traktuje się pracowników jak zwykle narzędzia zysku, a nie jak wolne, odpowiedzialne osoby: wszystkie te i tym podobne sprawy i praktyki są czymś haniebnym; zakażając cywilizację ludzką, bardziej hanbą tych, którzy się ich dopuszczają, niż tych, którzy doznają krzywdy, i są jak najbardziej sprzeczne z czcią należną Stwórcy”.

wstanie encykliki *Evangelium vitae* było podstawowym postulatem Nadzwyczajnego Konsystorza Kardynałów, obradującego w dniach 4-7 kwietnia 1991 roku³. Ksiądz Biskup nawiązał do przytoczonej przez Jana Pawła II analogii związanej z encykliką *Rerum novarum*: Podobnie jak przed stu laty, wobec zagrożenia podstawowych praw robotników Kościoł z ogromną odwagą wystąpił w ich obronie, głosząc święte prawa pracownika jako osoby, tak też dziś, gdy zagrożone są podstawowe prawa innej kategorii osób, Kościoł poczuwa się do obowiązku użyczenia z tą samą odwagą swego głosu tym, którzy głosu nie mają [osoby u początku i przy końcu życia doczesnego].

Następnie Prelegent zaznaczył, iż 10 lat to jeszcze niewielki okres czasu, by dostrzec zauważalne pozytywne zmiany w dzisiejszym świecie, dlatego nie należy się zniechęcać lecz pracować nad przyjęciem w Kościele i społeczeństwach antropologii daru życia. W związku z tym przedstawił z jednej strony obecny stan antropologii w zsekularyzowanym świecie, z drugiej zaś propozycję Jana Pawła II odnowy antropologii. Jest to antropologia chrystologiczna, która przedstawia uzupełnienie doktryny o człowieku „obrazie Boga” o doktrynę człowiek „na obraz Chrystusa”.

Drugi referat pt.: „Misterium życia i jego objawienie w Piśmie Świętym” wygłosiła prof. Elena Bosetti – z Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie. W swej analizie Prelegentka wyszła od biblijnej semantyki pojęcia „życie” poprzez swoisty ‘taniec’ biblijnych symboli życia, a kończąc na wymiarze normatywnym życia, które w misterium paschalnym Chrystusa zostało odnowione i przemienione.

Ostatni wykład w pierwszej sesji nt. „Rozpoznanie życia. Kwestia epistemologiczna: Ewangelia, nauka i etyka” wygłosił Ks. Prof. Livio Melina – Dyrektor Obszaru Badawczego Instytutu Jana Pawła II w Rzymie. Wskazał on na ubóstwo metod biologii w rozpoznaniu fenomenu życia. Życie nie jest jedynie jakością dodaną do istniejącego bytu, co więcej nie jest też sumą swoich części składowych. Człowiek nie jest tylko egzemplarzem swojego gatunku, jest nade wszystko osobą i poprzez ten wymiar osobowy wykracza poza biologię. Transcenduje siebie samego otwierając się na relacje międzyosobowe, wśród których wiodącą powinna być relacja ze Stwórcą. Tu ma miejsce dziś dyskusja między bioetyką a teologią, czyli z jednej strony głoszenie ideału „jakości życia”, z drugiej zaś „sakralności życia”.

Drugą sesję tego dnia zatytułowaną „Spojrzenie na życie: biologia i antropologia” poprowadził Rektor Katolickiego Uniwersytetu w Mediolanie – Prof. Lorenzo Ornaghi. Jako pierwszy wystąpił Ks. Prof. Kevin T. FitzGerald z Uniwersytetu Georgetown, Waszyngton DC z referatem pt. „Zjawisko życia: biologia i antropologia”.

---

³ Podczas nadzwyczajnego Konsystorza Kardynałów, który odbył się w dniach od 4 do 7 kwietnia 1991 roku w Watykanie, została przeprowadzona szeroka i pogłębiona dyskusja na temat zagrożeń życia ludzkiego. Jej konkluzją było wyrażone jednomyślnie życzenie: Kardynałowie zwrócili się do Papieża z prośbą, by „uroczyście potwierdził w specjalnym dokumencie (większość kardynałów zaproponowała formę encykliki) wartość życia ludzkiego i jego nietykalność w odniesieniu do aktualnej sytuacji i zagrażających mu niebezpieczeństw”.

Kontynuował on poruszone przez Biskupa E. Sgreccia i Profesora L. Melina kwestie epistemologiczne, poszukując podobnie jak oni, integracji spojrzenia ewangelicznego i bioetycznego na życie ludzkie na płaszczyźnie antropologicznej. Ostrzegł przed niebezpieczeństwem redukcjonizmu biologicznego, a jednocześnie pokazywał dobro, jakie niosą badania naukowe, gdy są podporządkowane adekwatnej antropologii.

W tym samym nurcie głos zabrał kolejny prelegent – Ks. Prof. Roberto Colombo, z Katolickiego Uniwersytetu w Mediolanie, który podjął temat: „Antropocentryzm czy biocentryzm?”. Podkreślił z całą mocą, iż panowanie człowieka nad prokreacją nigdy nie będzie absolutne, jedynie przyjęcie jej jako daru i zadania w duchu nauczania Soboru Watykańskiego II i *Evangelium vitae*, czyli w świetle Chrystusa, który jest Drogą, Prawdą i Życiem (J 14,6) może wprowadzić człowieka we właściwą perspektywę odczytania ludzkiej biologii.

Ostatnim akcentem drugiej sesji pierwszego dnia były wystąpienia panelowe: pt.: „Sakralność i dysponowanie życiem ludzkim w tradycjach religijnych” – moderatorem był Prof. Francesco D’Agostino z Instytutu Jana Pawła II w Rzymie, a uczestnikami: Prof. Keishi Miyamoto z Katolickiego Uniwersytetu w Seulu (tradycja buddyjska), Prof. Ignacio Carrasco, z Instytutu Bioetyki na Katolickim Uniwersytecie w Rzymie (tradycja katolicka), Prof. Amnon Carmi z Uniwersytetu Haifa w Izraelu (tradycja żydowska), Prof. Dariusz Atighetchi, reprezentująca Drugi Uniwersytet z Neapolu (tradycja islamska). Jak podkreślali Prelegenci panelu, w każdej z przedstawianych tradycji życie jest centralną wartością. W tradycji buddyjskiej istnieje maksymalny szacunek dla życia, co potwierdzać ma idea reinkarnacji oraz pięć przykazań chroniących życie. W tradycji katolickiej życie ludzkie od poczęcia aż po naturalną śmierć jest święte w sobie samym i przez siebie w sposób bezwarunkowy. Ochronie świętości życia w tradycji chrześcijańskiej służy też koncepcja osoby z jej absolutną niedysponowalnością. Szacunek wobec życia w tradycji żydowskiej jest zakotwiczony już w *Księdze Rodzaju*, gdzie Izraelita uczy się szacunku wobec przykazań Boga Stwórcy. Z Biblii czerpią natchnienie szczegółowe ustalenia, wskazujące na wielką troskę o życie – na przykład istnieje w prawodawstwie żydowskim obowiązek leczenia nawet wbrew woli pacjenta, post nie obowiązuje kobiet w ciąży, istnieje zakaz eutanazji ponieważ życie cierpiącego jest cenniejsze od śmierci. W islamie kwestia szacunku i obrony życia nie była przedmiotem analizy naukowej lecz kwestią nade wszystko polityczną. Zachodnie pomysły: aborcji, antykoncepcji, eutanazji są jednoznacznie potępiane. Natomiast to, co służy ochronie życia i leczeniu, jak na przykład rozwój transplantologii jest dopuszczane tylko w odniesieniu do współwyznawców.

W drugim dniu Kongresu pierwsza z dwóch sesji zatytułowana była „Życie powierzone człowiekowi”. Sesji tej przewodniczył Sekretarz Kongregacji Nauki Wiary – Bp. Angelo Amato. Pierwszy wykład pt. „Wartość i sens życia: odpowiedzialność etyczna” podjął Ks. Prof. Angel Rodriguez Luño z Uniwersytetu Świętego

Krzyża w Rzymie. Wykład dotknął m.in. bardzo bolesnych, a zarazem podstawowych zagrożeń życia dokonywanych w majestacie prawa. Chodzi o dyskryminację bioetyczną, którą Prelegent porównał do III wojny światowej. Z braku woli politycznej przez ostatnie pół wieku ta wojna nie tylko nie kończy się, ale coraz bardziej rozprzestrzenia się. Odpowiedzialność za nią w równej mierze ponoszą politycy, naukowcy, jak i świat mediów.

Drugi temat: „Potrzeba i ograniczenia kazuistyki w bioetyce” zaprezentował Prof. Eberhard Schockenhoff z Uniwersytetu Alberta-Ludwika z Fryburga. Nawiązując do przedmówcy stwierdził, iż dziś prawo nie broni bezbronnego – ludzki embrion, który nikomu nie zagraża nie może sam się obronić, więc każdy powinien mieć prawo – a przede wszystkim państwo – zastosować zasadę obrony koniecznej. Tymczasem nawet najbardziej znana każdemu zasada *primum non nocere* jest w kwestiach bioetycznych pomijana.

Trzeci referat pt. „Życie: między darem a aktem obdarowania” zaprezentował Ks. Prof. Juan José Perez-Soba, z Wydziału Teologicznego św. Damazego w Madrycie. Punkt początkowy i końcowy tego referatu stanowiła analiza niezwykłych biblijnych okrzyków na cześć życia. Aby pojąć czym jest godność życia ludzkiego, trzeba wsłuchać się najpierw w niezmacony „śpiew Ewy i Adama”, a potem usłyszeć kanyk Maryi. Znając czyste tony tych pieśni będziemy w stanie odróżnić wszystkie fałszywe tony, które pojawiły się w historii człowieka, począwszy od tonu Kaina, a skończywszy na dźwiękach Ockhama, Kartezjusza czy Kanta. Prawdziwa godność człowieka – czysty ton, został z nową mocą wyśpiewany w 24. numerze Konstytucji *Gaudium et spes*: człowiek odnajduje siebie przez bezinteresowny dar z siebie.

Drugiej sesji tego dnia, zatytułowanej „Kultura i cywilizacja życia” przewodniczył Prof. Adriano Bompiani – Dyrektor Instytutu Pawła VI – z Katolickiego Uniwersytetu w Rzymie. Głos zabrali: Bp Luigi Negri z Katolickiego Uniwersytetu Najświętszego Serca Jezusa z Mediolanu i biskup San Marino-Montefeltro prezentując temat: „Głoszenie Ewangelii życia” oraz Prof. Carl A. Anderson z Instytutu Jana Pawła II w Waszyngtonie, przedstawiając temat: „Rodzina i życie, wymiar prawny i polityczny kultury życia”. Obaj Prelegenci szukali odpowiedzi na pytanie, które z tak wielką emfazą zadał Kościołowi i światu poprzez encyklikę Jan Paweł II: jak tworzyć „kulturę życia”? Poprzez nową ewangelizację – stwierdził pierwszy Prelegent, przy czym to, co jest w niej pierwszym słowem, to głoszenie, że Bóg jest miłością, a osoba ludzka jest stworzona na Jego obraz. Oczywiście ta nowa ewangelizacja nie może polegać jedynie na przekazie słów dotyczących pojęcia i doktryny o Bogu. Osoby ewangelizowane powinny być wprowadzane w osobisty dialog z Bogiem, czyli w modlitwę. To centralne zadanie przypada rodzinie, która jest sanktuarium życia i miłości. Drugi Prelegent podkreślił między innymi, że budowanie „kultury życia” należy zwykle rozpoczynać od zauważenia dotychczasowych wszelkich dobrych inicjatyw, także legislacyjnych i politycznych, które powodują wzrost ochrony życia.

Obrady drugiego dnia Kongresu zakończył Panel pt. „Życie – wymiary edukacyjne (wychowawcze): Seksualność i uczuciowość; Odpowiedzialne rodzicielstwo, Choroba i dobra śmierć, Mass media, Formacja etyczna lekarza”.

Po obradach tego dnia uczestnicy zostali zaproszeni na koncert muzyki poważnej.

Trzeci dzień Kongresu rozpoczęła piąta z kolei sesja pt. „Troska o życie”, którą moderował Prof. Angelo Fiori z Katolickiego Uniwersytetu w Rzymie. Pierwszy wykład nt. „Medycyna i moralność” przedstawił Prof. Luke Gormally z Centrum Linacre w Londynie. Prelegent mocno wyraził kontrast między mentalnością technologiczno-utylitarną współczesnej medycyny a humanizmem, którego uczono lekarzy do niedawna pod każdą szerokością geograficzną. W drugim referacie, zatytułowanym „Badania naukowe, służba i szacunek wobec życia” głos zabrał Prof. Patrick Verspieren z Centrum Służba Chorym, z Paryża, który dopytywał o właściwe priorytety w badaniach medycznych i ubolewał nad dominującą dziś tendencją w światowej medycynie, która zapomina o poważnych i bardzo rozprzestrzenionych chorobach w krajach ubogich, a zajmuje się rzadkimi i mało poważnymi patologiami w krajach bogatych.

Sesję zakończył Panel pt. „Ewangelia życia i Centra Bioetyczne”, w którym zaprezentowano działalność i programy wybranych Centrów Bioetycznych z Waszyngtonu, Krakowa, Rzymu, Santiago de Chile i Padwy.

Na zakończenie Kongresu Ks. Prof. Livio Melina, główny odpowiedzialny za jego przygotowanie, przedstawił komunikat końcowy, w którym stwierdził m.in. że tworzenie „kultury życia” winno rozpoczynać się w samym Kościele, który jako „Lud życia” jest wezwany aby dawać świadectwo światu i pracować dla dobra wspólnego wszystkich, radując się, że może swoje zaangażowanie w nową kulturę życia i miłości dzielić z tyloma innymi ludźmi dobrej woli i w ten sposób przyczyniać się do oświeclania świata Blaskiem Życia. Komunikat wymienia konkretny postulat, aby przygotować „Katechizm Ludu Życia”, który obejmowałby podstawowe zagadnienia dotyczące misterium życia – aby w ten sposób środowisko naukowe przysłużyło się niezbędnej formacji wszystkich członków Kościoła Bożego. Następnie Ks. Prof. Livio Melina podziękował wszystkim uczestnikom, zarówno Prelegentom, jak i słuchaczom Kongresu, a także współpracownikom i studentom zaangażowanym w jego organizację i przebieg.

ks. Krzysztof Wolski